

فرہنگ

جدید

عربی فارسی

ترجمہ:

منجد الطلاب

ضمیمہ

فرائد الادب

بستانی، فواد افرام، ۱۹۰۶ - م.
 فرهنگ جدید عربی - فارسی: ترجمه منجد الطلاب / فواد افرام البستانی. بضمیمه فرائد الادب /
 [گردآوری لوئیس معلوف]: مترجم محمد بندر ریگی. - تهران - اندیشه اسلامی ۱۳۸۳.
 ۸۶۴ ص.
 ISBN 964-94666-5-7
 فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
 ماخذ اصلی کتاب حاضر، المنجد فی اللغة و الاعلام نوشته لوئیس معلوف می باشد.
 چاپ اول
 ۱. زبان عربی - واژه نامه ها - فارسی. ۲. ضرب المثل های عربی. الف. معلوف، لوئیس. ۱۸۶۷ - ۱۹۳۴.
 Maluf, Luwis. فرائد الادب فی الامثال و الاقوال السائره عند العرب. ب. معلوف لوئیس، ۱۸۶۷ -
 ۱۹۴۶ م. Maluf, Luwis. المنجد فی اللغة و الاعلام. فرائد الادب فی الامثال و الاقوال السائره
 عند العرب. و. عنوان: المنجد فی اللغة و الاعلام.
 ۴۹۲ / ۷۳۱۵ هـ.ج. ۱۳۸۳
 کتابخانه ملی ایران
 ۳۳۹۵۶-۸۳ م

کتاب: فرهنگ جدید عربی - فارسی

(ترجمه منجد الطلاب)

مؤلف: لوئیس معلوف (فواد افرام البستانی)

مترجم: محمد بندر ریگی

نوبت چاپ: اول ناشر (چاپ هفدهم)

تاریخ انتشار: بهار ۸۴

تیراژ: ۲۲۰۰ جلد

چاپخانه: حیدری

کلیه حقوق مادی این اثر مربوط به نشر اندیشه اسلامی می باشد.

هرگونه افست، چاپ، تقلید و تکثیر از روی این نسخه ممنوع است.

آدرس: مقابل دانشگاه تهران، خ. فخر رازی، نرسیده به

چهار راه نظری، ک. شهید فاتحی داریان، پلاک ۲۷

صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۵۹۱

تلفن و نمابر: ۰۹۱۲۳۸۳۱-۰۲۶-۶۹۶۱۴۹۷

نشر اندیشه اسلامی

شابک ۷-۵-۹۴۶۶۶-۹۶۴ ISBN - 964-94666-5-7

بسمانی

عربی زبان دین ماست ،

و چون انقلاب ما انقلابی مکتبی و دینی است پس عربی زبان انقلاب ما نیز هست .

و آنان که می‌خواهند به سرچشمه معارف اسلامی که رمز پیروزی انقلاب ماست دست یابند ناچارند عربی را بیاموزند و با کتاب خدا و کتب احادیث آشنا گردند و با شناخت معیارها و ضوابط و روشهای توصیه شده از طرف پروردگار و ائمه اطهار (ع) انقلاب را استمرار بخشند و خودسازی خویش را نیز به انجام رسانند .

و دراینراه نیاز به کتب لغتی است که بتواند مشتاقان و تشنگان معارف اسلامی را در پی بردن به لغات و واژه‌های عربی کمک نماید و با آسانترین راه و جامعترین بیان مفاهیم کلمات را در اختیار آنان قرار دهد .

و دانسته هست که در اینمورد حتی خود عرب زبانها و یا آشنایان کامل به زبان عربی نیز به اینگونه کتب لغت احتیاج مبرم دارند تا بدانند فلان لغت چند مفهوم دارد و یا ترجمه و مفهوم و اقمی و کامل آن چیست و چه بسا دانشمندی بسا دانستن مفاهیم مختلف لغتی که در فرهنگ قرآن و احادیث بکار رفته است به دنیائی جدید از مکتب دست یافته و افقهای تازه‌ای را کشف نموده که در سرنوشت امت ما مؤثر واقع گشته است . لذا دانشمندان در طول قرون زحمتهای کشیده‌اند و کتب لغت تدوین کرده‌اند و هرچند انگیزه‌های مختلف داشته‌اند اما حاصل تلاششان همگان را مفید افتاده و هرکس بقدر فهمش و وسعت اندیشه و اخلاص از آنها بهره‌مند شده است .

از جمله این کتب کتاب مشهور « المنجد » است که توسط مسیحیان لبنانی به رشته تحریر درآمده و سالهاست که مورد استفاده دانش پژوهان قرار دارد .

البته بهتر بود که ما کتاب لغتی داشته باشیم که توسط افراد مکتبی به رشته تحریر درآمده و فضای آن فضای خاص و عطرآلود اسلام عزیز باشد و قلم آن با اخلاص شاهدان شهید زده میشد و دستی که این قلم را بدست گرفته دستی متعهد و پرورش یافته مکتب اسلام و اهلبیت باشد .

و امید اینکه در این انقلاب اسلامی پربرکت شکوفه‌های پربار انقلاب یعنی جوانان برخاسته از میان آتش و دود در آینده نزدیکی این آرزو را برآورده سازند و ثمره دیگری به ثمرات فراوان این انقلاب بزرگ اسلامی بیافزایند .

اما نکته قابل توجه اینست که المنجد با همهٔ وسعت و غنائی که دارد بعلت حجم زیاد نمی‌تواند مورد استفاده سریع قرار گیرد و همین مسئله باعث گشته که فواد افرام البستانی رئیس دانشگاه لبنان خلاصه‌ای مکفی از آنرا با اضافه کردن لغات جدید و کثیرالاستعمال بنام منجد الطلاب منتشر نماید تا دانش‌جویان را سریع و آسان بکارآید و این کاری قابل تقدیر می‌باشد و نکتهٔ مهمتر اینکه به سبب عربی به عربی بودن المنجد امکان استفاده مفید از آن برای ایرانیانی که علاقمند به دانستن عربی هستند و یا کم و بیش با عربی آشنا میشوند چندان میسر نبوده و نیست .

لذا فکر ترجمه این کتاب بنحوی که بتواند رفع این مشکلات را بنماید باعث گردید که به جای کتاب قطور المنجد کتاب خلاصه و مکفی منجد الطلاب ترجمه شود و به این شکل تقدیم دانش پژوهان عزیز گردد که بنظر ناشر خدمتی است بزرگ در این عصر انقلاب اسلامی .

باشد که در راه نشر معارف اسلامی آنها را مفید افتد و همه دست در دست هم بتوانیم اهداف و آرزوهای امام عزیز (ره) و رهبر عظیم الشان حضرت آیت الله خامنه‌ای مد ظله العالی و این امت قهرمان و رنج دیده را برآورده سازیم و انشاء الله هر روز با شناخت بیشتر و بهتر مکتب انقلاب شکوهمند اسلامی خویش را تا انقلاب امام عصر "عجل" استمرار بخشیم .

از دانشمندان و متفکران متعهد و مسئول اسلامی خواهانیم که با همکاری جهت چاپ آثار «تالیف و ترجمه» خویش توسط این مؤسسه به خدمات فرهنگی، قرآنی ما استمرار بخشند .

با سلام فراوان به روح امام خمینی (ره)

و شهدای انقلاب اسلامی

آذرماه ۱۳۷۵

ناشر

بسمه تعالی

وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ، و این زبانی است عربی و واضح و آشکار و روشن.

وابستگی و پیوند ملل مسلمان به زبان عربی در حدی است که نیازی به توضیح ندارد و هر فرد مسلمان با هر ملیت و هر میزان اعتقاد، کم و بیش این وابستگی را احساس می‌کند، بویژه برای افراد پای‌بند و معتقد به شریعت نبوی و آنانی که می‌خواهند با فرهنگ و معارف اسلامی از نزدیک آشنا شده و از سرچشمه زلال وحی و احادیث شریف نبوی بهره‌ای هر چند ناچیز ببرند، آشنایی با واژه‌های تازیان فرض و لازم است و چون در امکان همه عاشقان اسلام و قرآن نیست که ادبیات عرب را فرا گرفته و مستقیماً با واژه‌ها آشنا شوند، دیگران کم و بیش این مهم را بر عهده گرفته و کتابهای مختلفی را از عربی به فارسی برگردانیده‌اند، این بنده ناچیز نیز با توشه اندک علمی خود سعی داشتم که گامی در این راه بردارم و فقط با یاری ایزد منان بود که توانستم کتاب موجود را تقدیم مردم خوب و مسلمان میهمن بنمایم. و علی‌رغم کاستیها و نارساییها تا کنون چندین بار به چاپ رسیده و مورد توجه جامعه اسلامی ما قرار گرفته است.

کتاب بیش از چندین بار چاپ شده، و فروش نسبتاً خوبی هم داشته است اما تنها به جز یک مورد که کتاب به نقد کشیده شده، دیگر با اظهار نظری کتبی و انتقادی روبرو نشدیم، با این حال لازم بود که نظری مجدد به ترجمه کتاب و اصل عربی آن انداخته و مواردی را که به نظر می‌رسید، عوض کرده یا اصلاح و تجدید نظر بنمائیم و از آن جا که اصل منجدالطلاب همانند دیگر کتابهای لغت عربی خالی از اغلاط چاپی و غیره نیست، آن را با کتابهای دیگر تطبیق داده و لغت بهتر را برگزیده یا غلط آن را رفع کردیم. مثلاً "منجدالطلاب در توضیح" الثکنة نوشته است: قرب الحمام، که یعنی نزدیک حمام می‌شود، اما در المنجد و جاهای دیگر آمده است: سرب الحمام، و سرب یعنی: دسته که طبعاً "حمام" دیگر در این جا معنی ندارد و می‌شود: دسته کبوتران. یا می‌نویسد: (مفل) بالرجل: مثی به: با پا راه رفت، که در کتابهای دیگر است: (مفل) بالرجل: و شی به: از آن مرد سعایت کرد و امثال اینها. یا در مواردی از این هم فراتر رفته و بطور مثال یک واژه در منجدالطلاب و المنجد و اقربالموارد و لاروس چاپ پاریس به یک معنی آمده، اما معنای دل چسبی ندارد، مثلاً در تمام این کتابها آمده است که: (القلعه): الحجرة که من پس از بررسیهای متعدد بالاخره در کتاب قاموس اللغة، معنای دلخواه را یافتم، در آن جا آمده است: (القلعه): الحجرة تكون تحت الصخرة: لانه جانور وحشی، در زیر صخره. و بحمدالله، چاپ جدید این کتاب با تجدید نظر و اصلاح و بررسی کلی که تک تک صفحات را شامل شده است در اختیار دوستداران قسار می‌گیرد، بطوری که تمام صفحات آن از نو فیلم برداری شده است، امید می‌رود که بیش از پیش مورد توجه دوستان علم و ادب قرار گیرد.

ضمناً از همه صاحب نظران و ادب دوستان تقاضا می‌شود اگر به نقص یا غلط یا اشکالی برخوردند، از طریق نامه یا تلفن، یا مطبوعات، و به هر شیوه‌ای که می‌پسندند انتقاد آمیز، دوستانه و غیره ما را در جریان بگذارند بسیار سپاسگزار خواهیم بود. باشد که هر چه بیشتر در اصلاح و بهبود آن موفق شویم.

مطلب دیگری که باید به آن پرداخت استفاده از کتاب فرهنگ عربی است که بجز افراد تحصیل کرده

عربی، دیگران نمی‌توانند بطور کامل از فرهنگهای عربی استفاده کنند، حتی عربی دانان هم در مورد بعضی لغات دچار اشکال شده و باید وقت بیشتری صرف کرده تا کلمه‌ای را پیدا کنند، مثلاً " (المأروق) که اگر کسی این لغت را بطور مشخص نداند با اشکال مواجه خواهد شد، لذا اخیراً کتابهایی به ترتیب الفبا و همانند فرهنگهای فارسی تنظیم شده است که مشکل را رفع نمایند، مثل المنجد الالجدی و برخی کتابهای دیگر، که در سالهای اخیر به چاپ رسیده است.

اما اینها نیز به نوبه خود اشکالاتی را پیش آورده است که در را س آنها جدا سازی کلمات هم ریشه از یکدیگر است که کار تحقیق را با اشکال مواجه می‌سازد، ضمن این که مشکل دسترسی به کلمات را بطور کامل رفع نکرده و در خیلی موارد پاسخ‌گوی این مشکل نمی‌باشد، مثلاً " مصادر که پس از فعل می‌آید یا جمع کلمات که همراه با اسامی ذکر می‌شود و جداگانه نمی‌آید، مثل مناوره، یا تنکید، یا زوئول، یا مزانه که اینها مصدرند، و جداگانه نیامده‌اند یا مثل: زوان که جمع الزانی است و به همراه آن آمده یا قسی و اقیاس که جمع قوس می‌باشد و امثال اینها که قابل شمارش نیست.

لذا، کاری دیگر می‌بایست که اولاً " ترتیب فرهنگ، همچنان برجای ماند، دوم، مصادر و جمعهای کلمات را نیز در برگرد، و بطور کلی ضمن این که جامع باشد، مانع نیز باشد و اشکالی را نیافریند، لذا پس از بررسیها و مشورتهای بسیار به این نتیجه رسیدیم که برای همین فرهنگ موجود و با همین ترتیب، فهرستی نوشته شود که مصادر و جمع کلمات را نیز در برگرد تابه همراه کتاب چاپ شود، و با کمک الهی، برای اولین بار فهرستی تهیه شد که در طول تاریخ فرهنگهای عربی بی سابقه است و نه تنها برای ترجمه منجد الطلاب مفید است بلکه برای تمام فرهنگهای عربی، و عربی به فارسی و غیره که براساس ریشه است، می‌تواند مفید باشد و به کار آید. والفضل لمن سق.

اما برای این کار تمام مصادر، تمام جمعها و مشتقات افعال و غیره را که از ریشه خود فاصله گرفته‌اند در این فهرست جمع کرده‌ایم، مثلاً: " زامله، زامن، راشن، راشق و غیره که حتی اندکی نیز با ریشه خود متفاوت شده‌اند در فهرست ذکر کرده‌ایم. تنها کلماتی را نیآورده‌ایم که پیدا کردن آن درست همانند فرهنگ فارسی است، مثلاً: " عجب، وعجل، وعجم، وعد، و ذکر و غیره که اینها را براحتی در خود کتاب می‌توان پیدا کرد. امید است، راهی جدید به سوی استفاده ساده‌تر از فرهنگهای عربی و عربی به فارسی گشوده شده باشد و ارباب فضل را نیز مفید افتاده و برای صرفه‌جویی در وقت آنان نیز به کار آید.

این است تلاش ما، تا خدا چه خواهد، و مردم را چه چیزی به کار آید، که خدا می‌فرماید: اما کف (روی آب) به کناری رود، و اما آنچه مفید است برای مردم، پس در روی زمین باقی می‌ماند. (۱) خدا یا کار مرا برای دیگران مفید و نیتم را خاص خودت گردان، که: مَنْ كَانَ يُرِيدِ الْغَزَا فَلِلَّهِ الْغَزَا جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ، وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ. وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبَوَّرُ. (۲)

۱ - أَمَّا الزُّبْدُ فَیَذْهَبُ جُفَاءً، وَأَمَّا مَا یَنْفَعُ النَّاسَ فَنَمْكُثُ فِيهِ الْأَرْضِ. رعد. ۱۷.

۲ - آن کس که عزت و ارجمندی می‌خواهد، پس برای خداست عزت، تمام عزت. به سوی او بالا می‌رود سخنان پاکیزه، و کردار نیک را بالا می‌برد، و آنان که نیرنگهای زشت به کار برند، برای آنان است عذابی سخت، و نیرنگ آنان است، آن که تباہ می‌شود. صدق الله العلی‌العظیم. فاطر ه ۱